

Želim prije svega da pozdravim sve prisutne Vrepčane, uzvanike i goste i zahvalim vam što ste došli na otvorenje **IZLOŽBE VREBAČKIH KALENDARA I STARIH DOKUMENATA DRUŠTVA.**

Drago mi je i izuzetna mi je čast da danas u našoj sredini mogu posebno pozdraviti g. Veljka Bogdanovića, unuka Ise Bogdanovića po kojemu ovaj Dom nosi ime.

Ova IZLOŽBA ima svoje korijene u događajima, aktivnostima i entuzijazmu pojedinaca u proteklih 15-tak godina, a koja je počela dobivati, tada još svoje nejasne obrise, od jednog prelomnog trenutka – obnove rada SRPSKE NARODNE ČITAONICE I KNJIŽNICE U VREPCU 2017.g.. za koju imamo pouzdan dokument da je postojala 1929.g., kao i pisani trag koji još istražujemo, u novinama „Narodno jedinstvo“ br. 6 iz 1921.g. o oduzetim knjigama „čitaonice u Vrepcu“ 1914.g. od strane austrougarskih vlasti, - da je Čitaonica bila osnovana i aktivna 1914.g., a vrlo vjerojatno i ranije.

Ovom Izložbom ostvarujemo najbitnije Statutarno opredjeljenje Društva, kao *Srpskog kulturnog društva* – kulturno djelovanje na području društvenih odnosa i očuvanja nacionalnog identiteta. Smatramo da našim radom doprinosimo i promoviranju Like, kao specifične geografske, društvene i nacionalne sredine i međunacionalnom i međukulturalnom povezivanju i razumjevanju.

Vrebac je u tom smislu kao mikrolokalitet reprezentant života na ličkom području sa kojim se gotovo potpuno mogu poistovjetiti i druge ličke sredine.

U tu svrhu prikupljen je niz dokumenata koji su omogućili ovu Izložbu:

- iz ARHIVA JUGOSLAVIJE iz Beograda,
- službenih arhiva države i sudova,
- dokumenata iz knjiga raznih autora od kojih posebno izdvajam SAVU TODORIĆA, Vrebačkog kroničara koji je svojim djelom uz pomoć niza suradnika osigurao pamćenje na ljude i događaje, a tako i budućnost Vrepcu, da s vremenom ne ostane samo geografski pojam u prostoru,
- dokumenata iz 19. stoljeća,
- novinskih članaka iz ranog 20-tog stoljeća,
- priča i informacija Vrepčana koji pamte iz predaje ili su i sami bili sudionici vremena, i
- Fotodokumentacije iz arhiva Vrepčana.

Ovo je prilika da se posebno zahvalim, danas na žalost odsutnom, dr ĐURI MEDIĆU koji mi je poklonio Kalendar svoga sela Bjeline kraj Benkovca za 2023.g., a što mi je dalo poticaj i ideju da predložim izradu Vrebačkog kalendara kolegi Nikoli Cetini. Ideja je bila prihvaćena i razrađena i rezultat zajedničkog rada su bili Vrebački kalendari za 2024.g. i za 2025.g., a upravo pripremamo i Vrebački kalendar za 2026.g..

Prošle godine, kao jedan od dva, prijavili smo ovaj Program na natječaj Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, koji ga je financijski podržao i omogućio današnju Izložbu, na čemu se posebno zahvaljujemo.

Osigurali smo da informacija o ovoj Izložbi dođe do širokog kruga institucija, društava i pojedinaca kao i svih članova Društva, slanjem pozivnica institucijama, pojedincima i medijima, objavom na Radio Gospiću, objavama na web stranici Društva i svim dostupnim društvenim mrežama.

Ova Izložba je tek početak, nadamo se interesu i želimo i planiramo da Izložbu nakon Vrepca postavimo najprije u Zagrebu, te u drugim gradovima Hrvatske, zatim u Srbiji i Republici Srpskoj.

Ovom Izložbom - *a nadamo se da ćemo i dalje uspješno nastaviti prikupljati građu i izložbeni materijal* - želimo izvući iz zaborava - **vrijeme, život i ljude** –prema temi Kalendara za 2025.g. i pokazati svo bogatstvo i punoću života, društvene vrijednosti i dostignuća pojedinaca koja prelaze okvire Vrepca, mukotrpan rad Vrepčana i borbu za svakodnevni život na škrtoj i često bezvodnoj ličkoj zemlji, želju za znanjem i napretkom – svemu onome što karakterizira život koji se ovdje živio proteklih više od 400 godina i na koji možemo biti ponosni.

Djelić tog života pokazuje i više od riječi, od nedavno dostupna slika koju je Ognjen Narančić iz Banjaluke, inače porijeklom iz Doljana iz Gacke, pronašao u Foto arhivi Harvard University iz USA i objavio na Facebook-u. - sliku Ilije Mandarića iz Vrepca iz 1934.g.. Pažljivo oko na slici može prepoznati mnogo od života u Vrepcu; skromni ambijent njegove kuće, njegovu otrcanu odjeću – jer si bolju nije mogao priuštiti, prerano ostarjelo lice i

koščate ruke ogrubjele od rada i teškog života koje drže – gusle.

I te gusle, naš nacionalni instrument koji je kroz narodnu pjesmu sačuvao sjećanje na burne povijesne događaje i ljude, govore da je i tada, u datim društvenim i ekonomskim uvjetima, ipak bilo potrebe i vremena za duhovnom sadržajem i unutrašnjim ispunjenjem i svemu onom što se može nazvati jednim imenom - kultura.

Naši preci ostavili su nam veliko duhovno bogatstvo zapisano u dokumentima i povijesti, a koje i mi današnji Vrepčani, možda i nesvjesno, kroz povijesno pamćenje, nosimo u sebi.

Ta ostavština u temeljima je i današnjeg Vrepca, onoga što je danas od njega ostalo - i ove Izložbe.

A koliko je Vrebac bio napredan govori i podatak da je prije 122. godine, 1903.g. u Vrepcu osnovana Zemljoradnička zadruga, i to svega 6 godina nakon što je 1897.g. u Sremskoj Kamenici osnovana Prva srpska zemljoradnička zadruga.

Vrebac je dao veliki broj značajnih - poznatih i zaslužnih ljudi, ostvarenih u kulturi i umjetnosti, društvenim, političkim, tehničkim, pravnim i privrednim područjima, medicini i obrazovanju, a traganjem često neočekivano otkrivamo i neke od njih, već neopravdano zaboravljene.

Ne treba nam bolji primjer od ISE BOGDANOVIĆA, velikog humaniste i ktitora ovog Doma, *kome smo prošle godine na Pokrov vratili ime njegovog graditelja*, a koji je bio gotovo zaboravljen ili nama danas gotovo nepoznatog dr. NIKOLE

NARANČIĆA s prijelaza iz 19. na 20. stoljeće, advokata, novinara, politički i društveno svestrano angažirane ličnosti u Gospiću, koji je uz ostale aktivnosti sa Bogomirom Filičićem, *profesorom* i Radom Narančićem, *agrarnim direktorom* još 1884.g. osnovao Srpsku čitaonicu u Gospiću. Sa podacima o preostaloj dvojici osnivača, na žalost, ne raspolažemo, a i podaci o Nikoli Narančiću su u fragmentima.

Ova dva primjera govore nam o potrebi predanog istraživačkog rada da i drugim značajnim a zaboravljenim ličnostima dademo zasluženno mjesto u povijesti Vrepca.

Prema Karlu Kaseru, austrijskom povjesničaru i antropologu, Vrebac je 1712.g. imao 746 stanovnika u 43 obitelji prosječne veličine 17,3 stanovnika.

Iako podaci po obuhvatu možda nisu potpuno usporedivi navedimo da je po popisu stanovništva 1925.g. Vrebac imao 1022 stanovnika u 209 domova (...a Vrebac, Pavlovac i Zavode koji su se uvijek smatrali kao jedinstvena cjelina – 2.014 stanovnika), 4.8.1995.g. u Vrepcu je bilo 287 stanovnika, a danas je u Vrepcu oko 30 stalnih stanovnika.

Budućnost Vrepca stoga vidimo u velikoj Vrebačkoj dijaspori koja je razasuta po svijetu i koji čine većinu članova Društva.

Vrepčani su iznimno vezani za Vrebac, međusobno interenzivno komuniciraju i posjećuju ga kad su u prilici i upućeni su u zbivanja u selu i Vrebačkoj populaciji, a i međusobne veze - prijateljske i rodbinske - su čvrste.

Tome značajno pridonosi i Vrebačka web stranica koja u kontinuitetu djeluje više od 15 godina.

Ova Izložba je prilika da Vrepčane još više povežemo sa Vrepcom i Društvom. Nadam se da će ovaj glas i poruka doći do njih.

A sada, pozivam koautora ove Izložbe, g. Nikolu Cetinu da uzme riječ i prezentira vam Izložbu i izložbene eksponate.

Hvala!

Ilija Mandarić, jesen 1934.g. ispred svoje kuće u Vrepcu (Foto: Milman Parry/Nikola Vujnović)
Илија Мандарић, јесен 1934.г. испред своје куће у Врепцу (Фото: Милман Пери /Никола Вујновић)
(Foto arhiva: Harvard University USA; фото архива: Универзитет Харвард УСА)

Srpska narodna čitaonica i knjižnica u Vrepcu
Utemeljeno 1929.g. / Obnovljeno 2017.g.
Српска народна читаоница и књижница у Врепцу
Утемељено 1929.г. / Обновљено 2017.г.
Serbian National Reading Room and Library in Vrebac
Established 1929.g. / Renewed 2017.g.

Srpsko kulturno Društvo - Српско културно Друштво - Serbian Culture Society

Poziva Vas na / Позива Вас на

**IZLOŽBU VREBAČKIH KALENDARA I STARIH
DOKUMENATA DRUŠTVA**

**ИЗЛОЖБУ ВРЕБАЧКИХ КALENDARA И СТАРИХ
ДОКУМЕНАТА ДРУШТВА**

Izložba će se otvoriti 2. Kolovoza 2025.g. u 12,00 sati u

Društvenom domu **ISO BOGDANOVIĆ** u Vrepcu

O Izložbi govore **Željko Narančić** i **Nikola Cetina**, autori i kustosi

Izložba ће се отворити 2. Аугуста 2025.г. у 12,00 сати у

Друштвеном дому **ИСО БОГДАНОВИЋ** у Врепцу

O Изложби говоре: **Жељко Наранчић** и **Никола Цетина**, аутори и кустоси

Izložba se zatvara 31. Kolovoza 2025.g./ Изложба се затвара 31. Аугуста 2025.г.

Kulturna manifestacija finansirana je sredstvima državnog proračuna RH putem Savjeta za nacionalne manjine
Културна манифестација финансирана је средствима државног прорачуна РК путем Савета за националне мањине